

סימן פג*

חולה שאכל ביוכ"פ מהו בקריאת התורה במנחה

עיין ב' הגר"א (שם ס"ק ח'), שהוכיח כדעת הרמ"א וראייתו משבת שחמורה מיום הכיפורים ובכ"ז אין אנו מפטירין במנחה. אך עדיין אין מכאן ראייה לקריאת התורה, דבקריאת התורה עצמה י"ל שהחמירו ביום כיפור יותר מביר"ט והשווהו לשבת, ולכו"ע הקריאה בתורה היא משום קדושת היום, ורק בהפטרה נחלקו. ויתכן שמשו"ה לא פשט הגרעק"א את ספיקו. ולפי"ז כהן ולוי שלא התענו בגלל סכנה יוכלו לעלות לתורה במנחה. אך השלישי הקורא גם הפטרה אולי לא יוכל לעלות ולקרוא הפטרה כי היא אולי מדין תענית. אך הגר"א עצמו סובר שגם קריאת התורה מדין תענית.

אך באמת י"ל דהא לא מצינו קריאה בתורה במנחה אלא רק בשבת ותענית, ובשבת הטעם הוא משום יושבי קרנות, כדאי' בב"ק פ"ב ע"א, ובתענית משום תשובה (עיין תענית י"ב ע"ב: "מפלגא דיומא לפניא קרינן ומפטרינן..."), וביום כיפור שחל בחול אין מקום לתקנת יושבי קרנות, וע"כ משום תשובה וכדין כל תענית. אמנם בדעת המחבר ע"כ צ"ל דתיקנו הפטרה משום קדושת היום, ואע"פ ששבת חמורה מיום כיפור, ולא תיקנו בה הפטרה במנחה, לענין זה אדרבה יום כיפור עדיף. ואולי תיקנו לדעתו גם קריאה בתורה מיוחדת לכבוד יום הכיפורים שבו ניתנו לוחות שניים. וק"ו הוא ומה יום ב' וה' שקבעום לדורות כימי קריאה בתורה, משום שבהם עלה משה להר סיני וירד (כדאי' בתוס' ב"ק פ"ב ע"א, עפ"י מדרש נחומא) ביום כיפור עצמו שבו ניתנה תורה מחדש מסתבר שודאי שתיקנו קריאה מיוחדת. ומכיון שכך תיקנו גם הפטרה מיוחדת לכבוד היום וצ"ע.

ונלענ"ד שהמחבר והרמ"א לשיטתם. שבהל'

עשו"ת רעק"א (או"ח סי' כ"ד) שכל מי שאכל ביום כיפור מחמת אונסו מותר לו לעלות לתורה בשחרית, אך במנחה יש להסתפק אם הוא מחמת קדושת היום, או כמו שאר תענית שקוראים במנחה. ובס' "שערים המצוינים בהלכה" (ס' קל"ג ס"ק י"ח) הביא בשם שו"ת "מנחת אלעזר" (ח"ב סי' ע"ד) שהוכיח שקריאת התורה במנחה ביום כיפור היא משום תשובה ולא מחמת התענית, ולכן בזמן המגיפה רח"ל אע"פ שהציבור אינו מתענה קורין בתורה במנחה.

ועי' מרחשת (ח"א סי' י"ד) שחקירתו של הגרעק"א תלויה במחלוקת מרן והרמ"א באר"ח (סי' תרכ"ב ס"ב). דלמרו המחבר, וכן מנהג הספרדים, המפטיר במנחה ביום הכיפורים מברך על התורה ועל העבודה ומזכיר את יום הכיפורים ושבת, כי הפטרה זו נתקנה לכבוד קדושת היום. אך לדעת הרמ"א, וכן מנהג האשכנזים שלא לחתום בשל יום הכיפורים ובשל שבת, תקנת הפטרה אינה לכבוד קדושת היום, אלא מחמת התענית כמו בכל תענית. ועיין מג"א (שם ס"ק ב') שהביא כמה טעמים שלא לברך על התורה ועל העבודה וכולם קשורים בעבודה, משמע שמעיקר הדין היה ראוי לברך על התורה ועל העבודה ולפי"ז הפטרה עצמה היא מפני קדושת היום, ולמרו שמברכים על התורה ועל העבודה ע"כ משום שלדעתו יש להדגיש שהפטרת המנחה ביום הכיפורים אינה כהפטרת תענית של יום חול, אלא מדין יום הכיפורים וצ"ל שסובר שההפטרה והקריאה הן מדין יום הכיפורים ולא מדין תענית. והרמ"א שלדעת המג"א התחשב בנימוקים אחרים יתכן שאף הוא סובר בעקרון כהמחבר, ולא כמרחשת.

תענית. לעומתו הרמ"א יתכן שסובר שהקריאה וההפטרה הן משום קדושת היום ובברכות ההפטרה לא הזכירו קדושת היום מסיבות אחרות שהביא המג"א. וא"כ לדעתו יכול גם חולה שלא התענה לעלות לכל העליות. אך אין הדבר מוכרח, כי לסוברים שאין מברכין על קדושת היום משום שההפטרה היא מדין תענית (כך סובר המרדכי) אין החולה יכול לעלות למפטיר ולקרוא הפטרה. וכהן ולוי ספק אם יכולים לעלות. כי השאלה היא אם קריאת התורה במנחה ביום כיפור היא מדין תענית או מדין קדושת היום.

ולדעת הגר"א שכל הקריאה במנחה ביום הכיפורים היא מדין תענית אין מקום להעלות אף אחד מהעולים, שלא התענו לקריאה בתורה. ובמרחשת כתב שבשבת יכול החולה לעלות, כי בשבת בלאו הכי קורין כל השנה מדין השבת. חוץ משלישי שהרי אין ההפטרה בשבת. ולפמש"כ, למחבר, הסובר שגם בתענית רגילה אין הפטרה, ביום הכיפורים היא משום קדושת היום ויכול לעלות. ולפי המג"א יתכן שגם לדעת הרמ"א יכול לעלות.

לכן נלענ"ד שבגלל הספקות הנ"ל לכתחילה אין להעלות מי שלא התענה לשום קריאה ורק אם הוא אדם מכובד וכיבדוהו לעלות לתורה ולא ידוע לציבור שהוא נאלץ לאכול ביום הכיפורים בגלל מחלתו, כיון שעלה שוב לא ירד. (בפרט אם אכל פחות פחות מכשיעור וכמש"כ שם המרחשת שלא איבד בכך את תעניתו.)

תענית (סי' תקס"ו ס"א) לא הזכיר המחבר הפטרה בנביא במנחה, אלא ויחל בלבד, ואכן מנהג הספרדים שלא להפטיר במנחה של תענית ציבור חוץ מתשעה באב. והרמ"א הוסיף שמפטירין במנחה דרשו. ונמצא אפוא שלדעת המחבר אין הפטרה במנחה בתענית וע"כ הפטרת המנחה ביום הכיפורים אינה מדין תענית אלא מדין יום כיפור, שבגלל קדושתו תקנו בו הפטרה. (וזה ששבת, שקדושתה גדולה יותר אין בה הפטרה, י"ל או בגלל תדירותה, או שאה"נ היו נוהגין להפטיר במנחה בכתובים, עיין תוס' שבת כ"ד א' ד"ה שאלמלא) אך הרמ"א, הסובר שבכל תענית מפטירין בנביא, ה"ה ביום הכיפורים ולכן אין ההפטרה מדין יום הכיפורים אלא מדין תענית.

אך לפ"ז מחלוקתם היא רק בהפטרה, ולא בעצם הקריאה, שהרי להמחבר קורין במנחה בכל תענית, וא"כ גם קריאת מנחה ביום הכיפורים יכולה להיות מדין תענית ולא בגלל קדושת היום. ולכן מי שאינו מתענה אינו עולה אפילו לא לכהן ולוי. ומכיון שהמפטיר שהוא השלישי אסור לו לעלות לתורה, ממילא גם אינו יכול לקרוא את ההפטרה.

העולה מדברינו שאין הכרח לתלות את שאלתנו במחלוקת המחבר והרמ"א. יתכן שגם למחבר הקריאה היא מדין התענית ורק ההפטרה מדין קדושת היום. ולדבריו כהן ולוי שלא התענו לא יוכלו לעלות, ורק ישראל אולי יכול לעלות למפטיר. ואף זה לא ברור כי יתכן שההפטרה מדין קדוה"י אך קריאת השלישי היא מדין

סימן פד

הבדלה על אור חשמל במוצאי יום הכיפורים

ראשי פרקים

- ד. האם שבת ויום הכיפורים אסורי חפצא
- ה. פעולות שנעשו בשבת מעצמן בהיתר אסורות משום גנאי
- ו. סיבת איסור מעשה נכרי בשבת יותר מיום טוב
- ז. יום הכיפורים ודאי איסור גברא
- מסקנה

- א. הוצת מאליו האם נחשב כאש ששבתה
- ב. דעת הגרש"ז אורבך: אסור לברך על נורת חשמל שדלקה מערב שבת
- ג. בהגדרות הלכתיות הולכים אחר מראה עיניים